

Bilim

Dört Bin Yıllık Bir Tarih

Patricia Fara

Çeviri: Aysun Babacan

Metis Yayınları, Metis Bilim, Ekim 2012

Bilim: Dört Bin Yıllık Bir Tarih adından da anlaşılacağı gibi bir bilim tarihi kitabı. Ama onu ana akım bilim tarihi anlatılarından farklı kılan birçok özelliği var. Yazarı Patricia Fara kitabın girişinde şöyle diyor: “Tarih yazmak, olguları düzenli bir şekilde bir araya getirmek ve olayları doğru bir şekilde sıralamaktan ibaret değildir; neyi dâhil edeceğimiz ve kimi hariç tutacağınız gibi konularda seçimler yaparak geçmişten yeniden yorumlamayı, dünyayı yeniden çizmeyi de içerir.”

Patricia Fara: Britanyalı bilim tarihçisi. Oxford Üniversitesi’nde fizik okuduktan sonra doktorasını Londra Üniversitesi’nde bilim tarihi üzerine yaptı. Araştırmalarında daha çok on sekizinci yüzyıl İngilteresine, kadınların ve sanatın bilim tarihindeki rolüne ve bilim insanlarının portrelerine odaklanan Fara, Cambridge Üniversitesi’nde öğretim üyesi olarak ders veriyor. Bilim tarihini konu alan radyo ve televizyon programlarına katılan ve *Nature*, *The Times Literary Supplement*, *BBC Knowledge* ve *Endeavour* gibi yayınlarda eleştirileri ve makaleleri yayımlanan Fara’nın kitapları arasında şunlar sayılabilir: *Newton: The Making of Genius* (2002), *Pandora’s Breches: Women, Science and Power in the Enlightenment* (2004) ve *Fatal Attraction: Magnetic Mysteries of the Enlightenment* (2005).

www.lanaroduyguk485

Bilim tarihine yönelik Avrupa merkezci yaklaşımın nesnellikten uzak olduğuna dikkat çeken Fara, “dâhi bilim insanı” mitini sarsmayı da ihmal etmiyor. Fara’ya göre bilim tarihi ideal kahramanlarca inşa edilmiş düz ve pürüzsüz bir yol değil; hatalar yapan, rekabet eden, hatta kimi zaman ellerindeki bulguları çarpıtan etten kemikten insanların açtığı dolambaçlı bir patika. Bu patikada kimin öne geçeceği ise iktidar kavramıyla yakından bağlantılı.

“Geçmişe yepyeni bir açıdan baktığımızda, hangi soruların sorulması gerektiğini bilmek, yeni bilgiler ortaya çıkarmak kadar önemlidir” diyen Fara, dinin bilim üzerindeki etkisinden simya ve büyü’nün bilimle ilişkisine, kadınların bilim tarihindeki rolünden farklı bilim türlerine kadar birçok konuda kritik sorular soruyor. Yazarın kendisinin de belirttiği gibi, kitap bu tür sorulara mutlak cevaplar verme iddiasında değil; amacı okuru düşünmeye ve genel geçer varsayımları sorgulamaya teşvik etmek. Geleceği iyileştirmenin yolu geçmişi doğru yorumlamaktan geçtiğine göre, insanlık tarihinin çok önemli bir parçası olan bilim tarihine daha nesnel, kapsamlı ve yenilikçi bir bakış hepimizin ihtiyacı. Fara’nın kitabıysa bunun için güzel bir başlangıç.

Harald Fritzscht: 1943’te Almanya’nın Zwickau kentinde doğan Harald Fritzscht yükseköğrenimini Leipzig Üniversitesi’nde tamamladı. 1968-1971 yılları arasında Münih’teki Max Planck Fizik Enstitüsü’nde doktora yaptı ve aynı enstitüde Werner Heisenberg’le beraber çalıştı. Münih Teknik Üniversitesi’nden doktorasını aldıktan sonra gittiği ABD’de, 1972-1976 yılları arasında California Teknoloji Enstitüsü’nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Bu dönemde Richard P. Feynman ve özellikle Murray Gell-Mann ile yakın işbirliği içindeydi. 1976-1979 yılları arasında Cenevre’deki CERN’de görev yaptı. Fritzscht CERN’de ve Münih’teki Max Planck Enstitüsü’nde konuk bilim adamı olarak çalışıyor.

1977’de Wuppertal Üniversitesi’nde fizik profesörü oldu. Ertesi sene kuramsal fizik profesörü olarak Bern Üniversitesi’ne geçti. 1980’den bu yana Münih Üniversitesi’nde kuramsal fizik profesörü. Harald Fritzscht modern fiziğin yaygınlaşması için yıllarca etkin olarak çalıştı, televizyon programları hazırladı, gazete ve dergilerde çok sayıda makalesi yayımlandı. Popüler bilim alanındaki kitaplarından bazıları şunlardır: *Quarks, Urstoff unserer Welt* (1981), *Vom Urknall zum Zerfall* (1983), *Eine Formel verändert die Welt* (1988), *Die verbogene Raum-Zeit* (1996) ve *Das absolut Unveränderliche* (2005) Fritzscht’in aldığı çok sayıdaki ödül arasında Volkswagen Vakfı Araştırma Ödülü (1989), Alman Fizik Derneği’nin Bilimsel Yayın Madalyası (1994) ve Dirac Madalyası (2008) var.

Wikimedia Commons

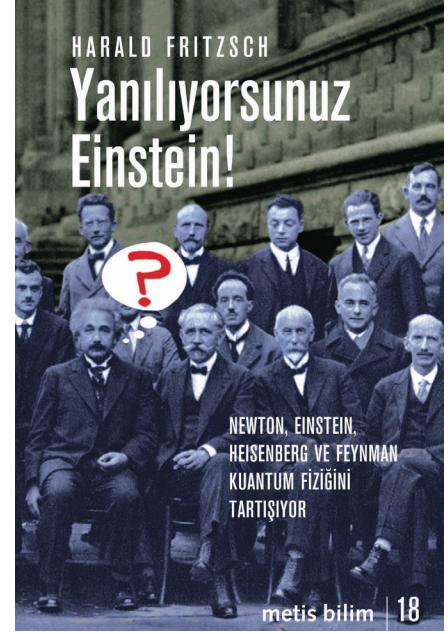
Yanıyorsunuz Einstein!

Newton, Einstein, Heisenberg ve Feynman Kuantum Fizikini Tartışıyor

Harald Fritzscht

Çeviri: Ogün Duman

Metis Yayınları, Metis Bilim, Nisan 2012

Tüm zamanların en önemli fizikçilerinden dördü bir araya gelip kuantum fiziği hakkında konuşaydı ortaya nasıl bir sohbet çıkardı? Hiç şüphesiz ilginç bir sohbet. Aydınlatıcı. Kışkırtıcı. Hatta eğlenceli. Alman fizikçi Harald Fritzscht’in Newton, Einstein, Heisenberg ve Feynman’ı bir araya getirdiği *Yanıyorsunuz Einstein!* bu sıfatların hepsine sahip. Adrian Haller adlı (kurmaca) bir fizik profesörünün bir tren yolculuğu sırasında uyuyakalmasıyla rüyalar âleminde buluşan bu büyük fizikçilerin sohbeti, kuantum kuramının doğuşunu, gelişimini ve bugünkü durumunu yalın ve akıcı bir dille anlatıyor. Sohbet esnasında fizikçilerin birbirlerine takılmaları ve tatlı kaptisleri de cabası. Sözelimi Einstein ısırarla “İhtiyar”ın evrenle zar atmayacağını, evrenin bir kumarhane olmadığını söyleyerek kuantum kuramına ilişkin hoşnutsuzluğunu dile getirirken, diğerleri onu kuantum kuramına kötü babalık etmekle, kuramın doğumuna katkıda bulunduktan sonra onu ortada bırakmakla suçluyor. Fizikçiler kendi aralarında konuşadursun, biz okurlar da bu sohbette kulak misafiri olarak modern fiziğin en zorlu konularını daha iyi kavrama imkânına kavuşuyoruz.